

NEMI ALAPÚ ERŐSZAK

ERA (Európai Kutatási Térség)
A NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉGRŐL SZÓLÓ UNIÓS TÖRVÉNY
Maria Andriani Kostopoulou
A GREVIO második alelnöke 2022.09.09.

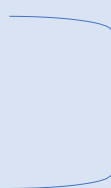

Finanszírozva az Európai Bizottság 2014–2020-as időszakra vonatkozó „Jogok, egyenlőség és polgárság programjának” keretében

1

Bevezetés

- Az Isztambuli Egyezmény
  - EJEE ítélkezési gyakorlat
  - Fejlemények az uniós jogban
- ### Következtetések

- Bűncselekménnyé nyilvánítás és anyagi jog
- Megelőzési és védelmi operatív intézkedések
- Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után

2

Az Isztambuli Egyezmény

Elfogadás (2011) és hatálybalépés (2014)

Ratifikációk: 37

GREVIO =
Független szakértői
csoport

A 66. cikk alapján létrehozott GREVIO
Értékelési eljárás: 68-69. cikk

3

Az Isztambuli Egyezmény

Az egyezmény:

- A legátfogóbb jogi eszköz
- A „4 P” megközelítés:
  - Megelőzés (prevention)
  - Védelem (protection)
  - Büntetőeljárás alá vonás (anyagi jogi rendelkezések és eljárási biztosítékok) (prosecution)
  - Politikák (policies)

4

Az Isztambuli Egyezmény

KVÍZ

Az Isztambuli Egyezmény:

- A. Kötelezi a tagállamokat az azonos neműek házasságának engedélyezésére
- B. Nem kötelezi, csak ösztönzi a tagállamokat az azonos neműek házasságának engedélyezésére
- C. Nem foglalkozik az azonos neműek házasságának engedélyezésével

5

Az Isztambuli Egyezmény

KVÍZ

A GREVIO:

- A. Országonként értékeli az Isztambuli Egyezmény végrehajtását
- B. Egyéni panaszokat fogad
- C. A és B egyaránt

6

Az Isztambuli Egyezmény és az Emberi Jogok Európai Egyezménye

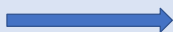
- ❖ Bűncselekménnyé nyilvánítás, anyagi jog és nyomozás
- ❖ Megelőzési és védelmi operatív intézkedések
- ❖ Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után

7

Bűncselekménnyé nyilvánítás és anyagi jog:

Polgári jog

Kompenzáció
Gyámság, láthatási jog és biztonság
A kényszerházasságok polgári jogi következményei

Bűncselekménnyé nyilvánítás

Lelki erőszak, zaklatás, fizikai erőszak, szexuális erőszak – beleértve a nemi erőszakot – kényszerházasság, női nemi szervek megcsonkítása, kényszerabortusz és kényszersterilizáció, szexuális zaklatás

Büntetőjogi szankciók, súlyosbító tényezők és elfogadhatatlan indokok

az úgynevezett „becsület” nevében elkövetett bűncselekmények

8

Bűncselekménnyé nyilvánítás és anyagi jog:

Olyan jogi keret, amely:

- nem határozza meg a **családon belüli erőszakot** sem önálló bűncselekményként, sem más bűncselekmények súlyosbító tényezőjeként
- Megállapítja a sérülések **súlyosságának azt a minimális küszöbértékét**, amely a büntetőeljárás megindításához szükséges
- nem teszi lehetővé a büntetőeljárás megindítását **attól függetlenül, hogy a feljelentést visszavonták-e**

nem tesz eleget az EJEE kötelezettségeinek (*Opuz kontra Törökország, 2009, Talpis kontra Olaszország, 2017, Volodina kontra Oroszország, 2019, Tunikova és társai kontra Oroszország, 2021*)

9

Bűncselekménnyé nyilvánítás és anyagi jog:

A nemi erőszak példája:

- általános tendencia, hogy a **beleegyezés hiányát** a nemi erőszak és a szexuális visszaélés meghatározásának alapvető elemeként **elismerjék el** (*M.C. kontra Bulgária, 2003*)
- kötelezettség a büntetőeljárás lefolytatására minden olyan beleegyezés nélküli szexuális cselekmény esetén, ahol az áldozat nem tanúsított fizikai ellenállást (*M.C. kontra Bulgária, 2003*)
- A vizsgálatnak és annak következtetéseinek a beleegyezés hiányának kérdésére kell összpontosítaniuk (*M.G.C. kontra Románia, 2016, I.C. kontra Románia, 2016, E.B. kontra Románia, 2019* (jól megalapozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még az Isztambuli Egyezmény 36. cikkét
- A nyomozó hatóságok következetes erőfeszítéseire van szükség az állítólagos áldozat **hozzájárulásának kontextusfüggő értékeléséhez** (*Z. kontra Bulgária, 2020*) például (*Z. kontra Bulgária, 2020*):
  - ❖ vizsgálják meg, hogy az **áldozat cselekedetei** (pl. összehúzta magát, meglökte az elkövetőt, alvást színlelt stb.) összefüggésbe hozhatók-e a vádakkal
  - ❖ Vizsgálják meg a **sértett mentális állapotát** a támadás idején (pl. pszichológiai jelentés)
  - ❖ vizsgálják meg a közönség **konkrét körülményeit**

10

Megelőzési és védelmi operatív intézkedések: az Isztambuli Egyezmény

Kockázatértékelés és
kockázatkezelés

Szabványosított és rendszerezett eljárások
Több ügynökség közötti együttműködés és
koordináció Lőfegyverekhez való
hozzáférés

Azonnali és hatékony
reakció

Sürgős távoltartási végzések,
Távoltartási végzések vagy
védelmi határozatok
A másik fél meghallgatása nélkül (ex parte) és hivatalból (ex officio)
indított eljárások

11

Megelőzési és védelmi operatív intézkedések: Az EJEE

- pozitív kötelezettség, hogy megelőző operatív intézkedéseket tegyenek annak érdekében, hogy megvédjék azt a személyt, akinek az élete veszélyben van egy másik erőszakos személytől (ha a hatóságok tudnak vagy tudniuk kell arról, hogy az életét valós és közvetlen veszély fenyegeti)

12

A hatóságoknak kötelező:

reagálni

értékelni

védni

- azonnal reagálni a családon belüli erőszakra vonatkozó állításokra (az első kapcsolatfelvételtől kezdve) (lásd: Y. és társai kontra Bulgária, 2022, Talpis kontra Olaszország)
- önálló, proaktív és átfogó kockázatértékelést végezni (pl. Kurt kontra Ausztria, A és B kontra Grúzia)
- megelőző, operatív intézkedéseket hozni a kockázat elhárítására.

12

Megelőzési és védelmi operatív intézkedések: Az EJEE

Ezeknek az intézkedéseknek megfelelőnek és arányosnak kell lenniük az értékelt kockázati szinttel. Az értékelt kockázat jellege és súlyossága fontos tényező (Kurt kontra Ausztria)

Az intézkedések tájékoztató jellegű listája:

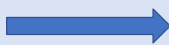
- ideiglenes és végleges védelmi határozatok/távoltartási végzések (N.P. és N.I. kontra Bulgária (dec. 2016))
- a hatékonyan végrehajtható védelmi határozatok (lásd Y és társai kontra Bulgária)
- fegyverek lefoglalása (Kurt kontra Ausztria, lásd még Kontrová kontra Szlovákia)
- a védelmi határozat feltételeinek megsértése esetén letartóztatás, valamint ebben az esetben büntetőeljárás megindítása (Y és társai kontra Bulgária)
- Valamilyen típusú rendőri védelem alá helyezés (Y és társai kontra Bulgária)
- A szociális és pszichológiai szolgálatok riasztása, valamint az áldozat és gyermekeinek elhelyezése egy nők számára fenntartott menedékhelyen (Landi kontra Olaszország, 2022)
- Az elkövetőknek létrehozott kezelési programok célravezetőek lehetnek (Kurt kontra Ausztria)

13

Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után:

A kötelező alternatív vitarendezési eljárások vagy büntetés kiszabásának tilalma

Védelmi intézkedések

Példák:

- Védelem a megfélemlítéssel, a megtorlással és az ismételt áldozattá válással szemben
- A jogokkal és az elkövető tartózkodási helyével kapcsolatos tájékoztatás nyújtása
- Megfelelő támogatói szolgáltatások biztosítása
- Kerülje a kapcsolatot a vádlottal, ha lehetséges

14

Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után: Az EJEE

- A tárgyalások nyilvános jellege
- Keresztkérdések
- Az ítéletek tartalma és megfogalmazása

15

Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után: Az EJEE

A tárgyalások nyilvános jellege

Szabály és kivétel

Az állítólagos elkövető szemszögéből: EJEE 6. cikk EJEK, *Mraovic kontra Horvátország* (később hozott ítélet): a nyilvánosság kizárása a teljes nemzeti erőszakkal kapcsolatos tárgyalásból az áldozat védelme érdekében – annak ellenére, hogy a sértett interjút adott a médiának az ügyről – összeegyeztethető volt az EJEE 6. cikkével

➤ A részben zárt eljárás nem elegendő, mivel a tárgyalás bármely szakaszában nyilvánosságra kerülhetnek bizalmas információk (*Mraovic kontra Horvátország*)

Az áldozat szemszögéből: EJEE 3. és/vagy 8. cikk

➤ a nyilvános tárgyalás traumatikus jellege a sértett számára; a nyilvános tárgyaláson történő kihallgatása valószínűleg sérti a sértett méltóságát és magánéletét (*G.U. kontra Törökország*)

➤ Figyelembe kell venni, hogy az áldozatot támogatja-e női pszichológus az eljárás során (*G.U. kontra Törökország*)

➤ a nemzeti bírácoknak mérlegelniük kell annak lehetőségét, hogy az áldozat biztonsága érdekében a tárgyalást egy másik városba helyezték át (lásd: *N.Ç kontra Törökország*, ahol a lánynak a tárgyalások végén szembesülnie kellett a vádlottak rokonainak agresszív magatartásával)

16

Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után: Az EJEE

KERESZTKÉRDÉSEK

Az EJEE 6. cikke: szabály és kivétel:

-Kivétel:

- a vádlottnak az EJEE 6. cikke (3) bekezdésének d) pontjában biztosított jogai **nem** értelmezhetők úgy, hogy **minden esetben** megkövetelik, **hogy** a vádlott vagy védője **közvetlenül a sértettnek tegyen fel kérdéseket** keresztkérdések segítségével vagy más módon.
- **Ellensúlyozó tényezőkre** van szükség
- A **kérdéseket közvetett módon** is fel lehet tenni a tanúnak/áldozatnak, például írásban a tárgyalás során, vagy kétirányú tükrön keresztül, videó-vagy hangfelvétel, zártlancú televízió vagy élő televíziós kapcsolat segítségével (lásd *Accardi kontra Olaszország*, *D.T. kontra Hollandia*)

Ha a keresztkérdések feltétlenül szükségesek:

- kötelesek védeni a sértett személyes **integritását** a nyomozás és a büntetőeljárás során (figyelni kell a kérdések megfogalmazására és a nyelvhasználatra) (*Y. kontra Szlovénia*)
- a keresztkérdések **nem** használhatók a **megfélemlítés vagy megalázás** eszközeként (*Y. kontra Szlovénia*)
- az önvédelemhez való jog **nem** biztosít **korlátlan jogot** bármilyen **védekező érvelés használatára**

17

Eljárási garanciák a bírósági eljárás alatt és után: Az EJEE

Tartalom és megfogalmazás

J.L. kontra Olaszország, 2021

A szexuális erőszak áldozatának „másodlagos viktimizációja” az **ítélet indokolásában** szereplő, büntudatot keltő, moralizáló és szexista sztereotípiákat közvetítő megjegyzések miatt

A bírák azon jogát, hogy a döntéseikben szabadon fejezzék ki magukat, korlátozza az a **kötelezettségük, hogy** a bíróságra kerülő személyek **imázsát és magánéletét meg kell védeni** minden indokolatlan beavatkozástól.

Indokolatlan utalások az áldozat által az este folyamán „*mutatott*” *piros alsóneműre*, valamint a biszexualitására, kapcsolataira és a szóban forgó eseményeket megelőző alkalmi szexuális kapcsolataira vonatkozó megjegyzések.

18

➤ *Fejlemények az uniós jogban*

Következtetések